

Πέμπτη του Μεγάλου Κανόνος

Την Πέμπτη της Ε΄ Εβδομάδος των Νηστειών κατά αρχαία παράδοση φάλλουμε την Ακολουθία του Μεγάλου Κανόνος.

Η ζωή του πιστού μέσα στην Εκκλησία είναι μία διαρκής κίνηση, μια πορεία που αρχίζει από τη βαθιά συναίσθηση της αμαρτωλότητας μέχρι τη γλυκιά ελπίδα της σωτηρίας. Από το «*ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἀμαρτωλῷ*» στο «*μνήσθητί μου Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου*». Ἐτσι, λίγο πριν φθάσουμε στο τέλος της Μεγάλης Τεσσαροκοστής οι θεοφόροι Πατέρες θέσπισαν να διαβάζεται ο Μέγας Κανόνας, που είναι ένα θαυμάσιο ἔργο κατανύξεως και σαν ἕνας ποταμὸς κλαυθμοῦ και δακρῶν πηγάζει μέσα από την Αγία Γραφή. Ο συγγραφέας του, Ἅγιος Ανδρέας ο Ιεροσολυμίτης και Επίσκοπος Κρήτης, αντλεί το θέμα του μέσα από την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη και προβάλλει ἄλλοτε τις καλές και ἄλλοτε τις κακές πράξεις κατηγορώντας τον εαυτό του, που δεν έγινε μιμητὴς των καλῶν, ἀλλὰ και που δεν κατόρθωσε να αποφύγει τις κακές και πονηρές πράξεις. Με τη δυνατή του πένα συμβουλεύει τον καθένα να αποφύγει το κακό και να επιστρέψει στον Θεό, κάτι που κατορθώνεται μόνο με δάκρυα και ἔμπρακτη μετάνοια.

Ο Ἅγιος Ανδρέας υπῆρξε ἕνα θαυμάσιος εκκλησιαστικὸς ρήτορας. Εγκωμίασε με ιερό πάθος την Ὑπεραγία Θεοτόκο, ἀλλὰ και ἄλλους Ἁγίους. Ο λόγος του, ὅπως παρατηροῦν οι διάφοροι μελετητὲς των ἔργων του, ἦταν ζωντανός, γοργός και χειμαρῶδης. Γνώριζε καλά τα μυστικά της ρητορικής τέχνης και ἦταν βαθύς γνώστης της Αγίας Γραφῆς και μάλιστα της Παλαιάς Διαθήκης. Εκεί, ὅμως, που διέπρεψε περισσότερο εἶναι η εκκλησιαστική ποίηση, αφού εἶχε λάβει ἀπὸ τον Θεό το χάρισμα να συντάσσει ὕμνους. Αναδείχθηκε ἕνας ἀπὸ τους μεγάλους και εμπνευσμένους υμνογράφους της Εκκλησίας. Το ἔργο, ὅμως, που τον καθιέρωσε ως ποιητὴ και υμνογράφο εἶναι ο γνωστός «*Μέγας Κανὼν*», που διαβάζεται τη Μεγάλῃ Σαρακοστή και εἶναι ἕνα αριστούργημα της χριστιανικής γραμματείας.

Σύμφωνα με το διάγραμμα του Μεγάλου Κανόνα στην αρχὴ διεκτραγωδεῖται η ψυχική κατάσταση του αμαρτωλοῦ ἀνθρώπου, παρουσιάζεται διαδοχικά η συναίσθηση της αμαρτωλότητας, η μετάνοια, τα δάκρυα, η εξομολόγηση και, τέλος, η «*ἐν Χριστῷ*» ζωή. Ολόκληρος ο Μέγας Κανόνας, που αποτελείται ἀπὸ εννέα ὠδές, ἔντεκα ειρμούς και διακόσια πενήντα τροπάρια, γι' αὐτό και ονομάστηκε «*Μέγας*», εἶναι ἕνα εγερτήριο σάλπισμα μετανοίας, συντριβῆς και κατανύξεως. Πρωτίστως, ὅμως, εἶναι μαρτυρία και μήνυμα ζωῆς κατὰ Χριστόν στην πιο γνήσια και δυναμική της μορφή. Με ἄλλα λόγια, εἶναι η ποιητική καταγραφή της λυτρωτικής περιπέτειας του ἀνθρώπου ἀπὸ το σκοτάδι στο φως, ἀπὸ την ἀπόγνωση στην ελπίδα, ἀπὸ τον θάνατο

στη ζωή. Δεν απευθύνεται μόνο στον πνευματικό άνθρωπο, αλλά ξεχύνει το άρωμα της κατανυκτικής δροσιάς του σε όλους, ακόμα και στους αδιάφορους και σκληρόκαρδους. Στην αρχή ο Άγιος Ανδρέας με μεγάλη ταπείνωση προβάλλει την απορία του από ποιο αμάρτημα να ξεκινήσει να γράφει τον ύμνο του: «*Πόθεν ἄρξομαι θρηνεῖν τὰς τοῦ ἀθλίου μου βίου πράξεις;*». Στην ουσία, είναι θρήνος μαζί και ύμνος. Ιστορημένη η ψυχή μας με τη δραματική συνείδηση του αθλίου της βίου και μαζί, πριν προλάβει να κυριαρχήσει μέσα της η απόγνωση, αναπηδά αυθόρμητη η καταφυγή και η αίτηση: «*δὸς παραπτωμάτων ἄφεσιν*» και έπειτα πηγαία η βεβαιότητα «*τῆς Χριστοῦ εὐσπλαχνίας*». Και ο υπέροχος αυτός πολύτροφος Μέγας Κανόνας κλείνει με το ωραιότατο κοντάκιο που είναι ένα εγερτήριο σάλπισμα: «*Ψυχὴ μου, ψυχὴ μου. Ἀνάστα, τί καθεύδεις;*».

Πηγή: ΙΩANNA Δ. ΚΑΤΣΟΥΛΛΑ, «Μορφές από το Συναξάρι», Αθήνα, 2017.